

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **R. E.**, zastoupen JUDr. Alenou Jirovcovou, advokátkou se sídlem Krátká 233, 506 01 Jičín, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Valdice**, se sídlem nám. Míru 55, 507 11 Valdice, týkající se žaloby na ochranu proti nezákonnému zásahu žalované, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2017, č. j. 31 A 20/2015 - 144,

takto:

I. Výroky III. a IV. rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2017, č. j. 31 A 20/2015 - 144, **se ruší** a věc **se** v tomto rozsahu **vrací** uvedenému soudu k dalšímu řízení.

II. Ustanovené zástupkyni žalobce, advokátce JUDr. Aleně Jirovcové, **se přiznává** odměna za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti v částce **3 400 Kč**, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce se u Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) domáhal (poté co civilní soud vyslovil svoji věcnou nepříslušnost a věc postoupil příslušnému správnímu soudu) vyslovení nezákonnosti zásahu, který spatřoval v postupu žalované v rozporu s § 25 odst. 1 a 4 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“). V upřesněném žalobním petitu navrhl: „*1. Určuje se nezákonnost zásahu ze strany žalovaného*

prováděného od 17. 3. 2015 spočívajícího v zablokování finančních prostředků žalobce uložených na jeho účtu peněz v úschově u žalovaného zaúčtovaných na jeho osobním kontě „O" a neumožnění žalobci jejich čerpání a následném vyplácení sociálního kapesného ve výši 100,-Kč měsíčně žalobci z tohoto jeho konta „O". 2. Zakazuje se žalovanému, aby v porušování práva žalobce čerpat finanční prostředky zaúčtované na jeho osobním kontu „O" účtu peněz v úschově u žalovaného pokračoval. 3. Přikazuje se žalovanému v dané věci obnovit předešlý stav finančních prostředků žalobce na jeho osobním kontu „O" účtu peněz v úschově u žalovaného, jaký byl k termínu 16. 3. 2015, tj. vrátit žalobci částku do výše 5.000,-Kč zaúčtovaných na jeho účet peněz v úschově u žalovaného na jeho osobním kontu „O", a to do 3 dnů od právní moci rozsudku."

[2] Žalobce tvrdil, že žalovaná blokuje finanční částku na kontě „O" účtu vedeného k žalobcově osobě ve výkonu trestu odnětí svobody a neumožňuje žalobci jejich čerpání a následně mu vyplácí sociální kapesné ve výši 100 Kč měsíčně z tohoto jeho konta „O" Žalobce přijal částku 10 000 Kč zaslanou na jeho jméno do Věznice Valdice dne 17. 3. 2015. Žalovaná rozúčtovala tuto částku na žalobcovo konto tak, že 50 % částky rezervovala pro úhradu nákladů výkonu trestu a dalších pohledávek (účet „R", resp. exekuční „E") a 50 % uložila na konto „O" – úschova. Následně odmítla uvolnit čerpání peněžních prostředků obdržených žalobcem a provedla jejich celkovou blokaci, neumožňuje mu disponovat ani s polovinou částky na kontě „O", a to s odvoláním na exekuční příkaz vydaný Exekutorským úřadem Praha 7 dne 21. 1. 2015, pod č. j. 101 EX 04846/14-041, na provedení exekuce přikázáním jiné pohledávky než pohledávky z účtu u peněžního ústavu, kterým je vymáhána pohledávka Všeobecné zdravotní pojišťovny pocházející z trestního řízení. Při jednání před soudem žalobce uvedl, že žalovaná neměla postupovat v souladu s uvedeným exekučním příkazem, její postup je v rozporu s nálezem Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1351/16.

[3] Přípisem ze dne 24. 4. 2017 žalobce sdělil krajskému soudu, že byl trvale přemístěn k výkonu trestu z Věznice Valdice do Věznice Plzeň. Zároveň „*doplnil*" označení žalovaného o Vězeňskou službu České republiky, Věznici Plzeň. Usnesením ze dne 10. 8. 2017, č. j. 31 A 20/2015 – 138, krajský soud vyloučil k samostatnému projednání žalobu na ochranu před nezákonným zásahem Vězeňské služby České republiky, Věznice Plzeň, neboť nepovažoval za vhodné vést společné řízení o žalobě proti tvrzeným nezákonným zásahům, jichž se měly v různé době dopouštět různé správní orgány (nejprve Věznice Valdice, následně Věznice Plzeň).

[4] Krajský soud rozsudkem ze dne 16. 8. 2017, č. j. 31 A 20/2015 – 144 (dále jen „napadený rozsudek"), vyhověl žalobě v části týkající se neoprávněného vyplácení sociálního kapesného z účtu žalobce (výrok I. a II.), ve vztahu k blokaci finančních prostředků na žalobcově osobním kontě „O" krajský soud žalobu zamítl (výrok III.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok IV.).

[5] V řízení bylo prokázáno, že žalovaná skutečně blokovala finanční prostředky nacházející se na osobním kontě „O" žalobce v době od 17. 3. 2015 do 12. 2. 2016 (tohoto dne byly vyplaceny na účet stanovený exekučním příkazem). Činila tak ale na základě exekučního příkazu vydaného Exekutorským úřadem Praha 7 dne 21. 1. 2015, pod č. j. 101 EX 04846/14 - 041. Exekuční příkaz byl vydán na provedení exekuce přikázáním jiné

pohledávky než pohledávky z účtu u peněžního ústavu. Soudní exekutor dlužníku povinného (tj. žalované) zakázal, aby povinnému (tj. žalobci) „pohledávky vyplatil, provedl na ně započtení nebo s nimi jinak nakládal“. Žalobce se měl bránit primárně proti postupu exekutora, který vydal exekuční příkaz, domníval-li se, že exekucí nelze postihnout finanční prostředky uložené na jeho kontu „O“. To však neučinil, jak sám při jednání soudu uvedl. Za těchto okolností nebyla žalovaná oprávněna sama posoudit zákonnost daného exekučního příkazu a případně podle něj nepostupovat, ale byla povinna jej respektovat.

[6] Ustanovení § 23 a 25 zákona o výkonu trestu odnětí svobody nebrání tomu, aby finanční prostředky uložené na kontu odsouzeného vedeného dle § 25 odst. 4 byly postihnuty exekucí, je-li na ně řádně vydán exekuční příkaz. Z uvedené právní úpravy neplyne, že by poskytovala povinným osobám z řad odsouzených obdobnou ochranu, jako je poskytována povinným osobám v civilním životě, tedy že by těmto osobám v případě nařízení exekuce přikázáním pohledávky z účtu nebylo možné odebrat částku odpovídající dvojnásobku životního minima. Z § 25 odst. 4 uvedeného zákona plyne toliko, že pokud odsouzený obdrží ve věznici peníze a má neuhrazené pohledávky vyjmenované v daném ustanovení, může Vězeňská služba použít na úhradu daných pohledávek pouze polovinu z takto obdržených finančních prostředků. Žalobcem odkazovaný nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1351/16, podle krajského soudu na danou věc nedopadá, „*neboť ve věci posuzované Ústavním soudem Vězeňská služba strhávala z účtu stěžovatele peněžní prostředky nad hranicí jedné poloviny stanovené v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody (dle exekučního příkazu na přikázání jiné peněžité pohledávky, na jehož základě byla prováděna daňová exekuce dle § 191 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu), které pocházely z jeho invalidního důchodu. Ústavní soud konstatoval, že dávky důchodového zabezpečení představují z hlediska daňové exekuce příjem postavený naroveň mzdě, přičemž ve vztahu k oběma těmto zdrojům příjmu je třeba uplatnit ochranu (v podobě tzv. nezabavitelné částky) obsaženou v ustanovení § 278 o. s. ř., jež se uplatní i ve vztahu k úpravě provádění daňové exekuce srážkami ze mzdy. Ústavní soud tedy shledal, že daným exekučním příkazem bylo porušeno základní právo stěžovatele na ochranu vlastnictví, zrušil předmětný exekuční příkaz a zakázal vězeňské službě, aby pokračovala v porušování tohoto práva stěžovatele spočívajícím v provádění srážek z účtu stěžovatele v rozsahu jdoucím nad rámec stanovený v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. V nyní posuzované věci nic nesvědčí tomu, že by zdrojem prostředků, které žalobce obdržel dne 17. 3. 2015 ve Věznici Valdice, byly dávky důchodového zabezpečení (žalobce nic takové ani netvrdí). Žalobce se zároveň nijak nebránil proti samotnému exekučnímu příkazu, na jehož základě mu tyto finanční prostředky byly zablokovány.*“ Krajský soud uzavřel, že žalovaná byla exekučním příkazem vázána, její postup nepředstavoval nezákonný zásah.

[7] Krajský soud souhlasil s žalobcem, že za dané situace nebylo možné, aby mu žalovaná vyplácela tzv. sociální kapesné ve výši 100 Kč měsíčně dle § 16 odst. 8 zákona o výkonu trestu odnětí svobody a zároveň danou částku v době od 17. 3. 2015 do 12. 2. 2016 strhávala z žalobcova osobního konta „O“.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[8] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl výroky III. a IV. v záhlaví označeného rozsudku krajského soudu kasační stížností, kterou opírá o důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v platném znění (dále jen „s. ř. s.“), a navrhuje zdejšímu soudu, aby napadený rozsudek zrušil.

[9] Stěžovatel uvádí, že napadeným rozsudkem došlo k zásahu do jeho práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 listiny základních práv a svobod, když aproboval postup žalované spočívající v zablokování jeho finančních prostředků na osobním kontu „O“ a jejich vyplacení na základě exekučního příkazu. Byť je žalovaná povinna postupovat podle exekučního příkazu, musí zároveň provádět srážky na účtu stěžovatele s respektováním § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Srážku peněžních prostředků lze provést jen do výše jejich jedné poloviny. Citovaný zákon umožňuje omezit vlastnické právo osob ve výkonu trestu odnětí svobody, zároveň však stanoví, že taková osoba může disponovat s polovinou peněžních prostředků zaslaných do věznice.

[10] Stěžovatel považuje za mylný závěr soudu, podle kterého na daný případ nedopadá nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1351/16. Jeho aplikaci nelze zúžit jen na daňové exekuce. Ústavní soud totiž zakázal Vězeňské službě ČR provádět srážky v rozsahu jdoucím nad rámec § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody a přikázal jí umožnit odsouzenému disponovat s jednou polovinou peněžních prostředků zaslaných na jeho účet. Ústavní soud jednoznačně vyslovil, že exekuční příkaz nerespektující ustanovení zákona o výkonu trestu odnětí svobody nezbavuje věznici povinnosti postupovat v souladu s tímto zákonem. Jestliže soud uvádí, že žádné relevantní předpisy nebrání exekučnímu postihu finančních prostředků uložených na kontě odsouzeného, pak stěžovatel tvrdí, že je to předmětné ustanovení § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Stěžovatel má za to, že provádět srážku na základě exekučního příkazu lze jen do výše jedné poloviny prostředků na účtu, tedy z prostředků zaúčtovaných na exekučním kontě „E“.

[11] Stěžovatel dále nesouhlasí s výší náhrady nákladů řízení, která mu byla přiznána. Dožaduje se přiznání paušální částky 300 Kč, byť do určité míry souhlasí s názorem vyjádřeným v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 As 135/2015 – 79. Avšak v soudním řízení správním dochází k porušování zásady rovnosti účastníků, neboť někteří úspěšní účastníci jsou povinni prokazovat, jaké hotové výdaje jim v řízení vznikly, a jiní jsou naopak tohoto břemene zbaveni a náklady uplatní paušálně na základě normativního předpokladu, že s procesním úkonem jsou pravidelně spojeny náklady ve výši 300 Kč. Navrhuje Nejvyššímu správnímu soudu, aby podal Ústavnímu soudu návrh na zrušení § 57 odst. 1 s. ř. s. či slova „hotové“ v tomto ustanovení, případně aby interpretativním výrokem stanovil zásady a limity pro určení náhrady a drobných výdajů a režijních výdajů, které pravidelně vznikají účastníkům soudního řízení správního, kteří nejsou zastoupeni advokátem.

[12] Z opatrnosti navrhuje stěžovatel i přerušení řízení a předložení věci Ústavnímu soudu k rozhodnutí, pokud by měl Nejvyšší správní soud za sporné, zda se shora citovaný nález vztahuje na tuto a obdobné kauzy.

[13] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že kasační stížnost neobsahuje žádné nové skutečnosti, které by nebyly známé krajskému soudu. Žalovaná již splnila povinnosti uložené jí napadeným rozsudkem, který považuje za správný a plně se ztotožňuje s jeho závěry. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[14] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[15] Kasační stížnost žalobce je důvodná.

[16] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že neshledal důvod pro přerušení řízení a předložení návrhu na zrušení § 57 odst. 1 s. ř. s. či slova „hotové“ v tomto ustanovení Ústavnímu soudu, jak se domáhá stěžovatel. Zrušení uvedeného ustanovení či jeho části by v žádném případě nemohlo vést k cíli, který stěžovatel sleduje. Stěžovatel požaduje, aby mu hotové výdaje byly uhrazeny paušálně stejně jako advokátovi, a nikoliv ve výši, v jaké mu prokazatelně vznikly, resp. se chce zbavit povinnosti prokázat výši svých hotových výdajů, pokud uplatňuje právo na jejich náhradu. Zrušení navrhovaného ustanovení či jeho části ve slově „hotové“ ovšem nemůže vést k odpadnutí povinnosti účastníka řízení prokázat výši hotových výdajů, které mu vznikly v souvislosti s daným řízením. Nejvyšší správní soud nespatřuje v soudním řízení správním žádnou nerovnost mezi zastoupenými a nezastoupenými účastníky řízení, jak byla popsána v nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13. Zásadní rozdíl popsal Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 As 135/2015 – 79, v němž uvedl, že přiznat nelze *„procesně nezastoupenému navrhovateli (potažmo v jiných případech žalobci) náhradu nákladů řízení stanovené paušální částkou podle advokátního tarifu, nýbrž musí i nadále vycházet z nákladů, jejichž vynaložení navrhovatel (potažmo žalobce) soudu prokáže“*. Stěžovatel nepředložil žádné argumenty, na základě nichž by nyní Nejvyšší správní soud shledal důvod se jakkoliv odchýlit od závěrů dříve vyslovených. Situace v soudním řízení správním je totiž odlišná než v občanském soudním řízení. Kromě toho stěžovatel byl v řízení před krajským soudem zastoupen advokátkou, která mu byla ustanovena soudem. Této advokátce soud určil odměnu a zároveň paušálně hotové výdaje v souladu s vyhláškou č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), nadto ještě stěžovateli přiznal náhradu hotových výdajů, které mu v řízení vznikly. Činí-li úkony v řízení advokát jako zástupce účastníka, pak zákonodárce považoval za vhodné určit hotové výdaje advokáta paušálně bez dalšího dokazování. To ovšem neznamená, že by tím v soudním řízení správním vznikla nerovnost mezi nezastoupenými a zastoupenými účastníky řízení. Těm budou vždy nahrazeny výdaje, které jim skutečně vznikly (vztaženo na účastníky na straně žalující), na čemž Nejvyšší správní soud neshledává nic nezákonného či dokonce protiústavního. Zcela legitimním limitem pro určení náhrady drobných režijních výdajů účastníka je jejich skutečná prokázaná výše.

[17] Vyhovět nelze ani návrhu na předložení věci Ústavnímu soudu k interpretaci závěrů vyslovených ve věci sp. zn. IV. ÚS 1351/16 v kontextu daného případu. Přerušit řízení a předložit věc Ústavnímu soudu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy lze pouze v případě, že by měl Nejvyšší správní soud aplikovat na věc zákonné ustanovení, které odporuje ústavnímu pořádku ČR. Bez návrhu na zrušení určitého ustanovení zákona ovšem nelze přerušit řízení a obrátit se na Ústavní soud pouze za účelem výkladu, zda má Nejvyšší správní soud na věc použít závěry rozhodnutí Ústavního soudu v jiné věci. Takový výklad musí Nejvyšší správní soud provést samostatně. Pokud by měl stěžovatel za to, že provedená interpretace je v rozporu s názorem Ústavního soudu a že tím došlo k nezákonnému zásahu do jeho ústavně zaručených práv, mohl by následně podat ústavní stížnost a obrátit se s žádostí o rozhodnutí sporované otázky na Ústavní soud sám.

[18] Jádrem nyní posuzovaného sporu je otázka, zda žalovaná nezákonně zasáhla do práv stěžovatele, splnila-li bez dalšího exekuční příkaz, zadržela prostředky stěžovatele na jeho osobním kontu „O“ a následně je zaslala na účet určený exekutorem.

[19] Podle § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody *[n]euhradí-li odsouzený rozsudkem stanovenou škodu nebo nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem, pro který se nachází ve výkonu trestu, pohledávky spojené s trestním řízením, pohledávky vzniklé v souvislosti s poskytnutím nebo zajištěním zdravotních služeb a úhrady regulačních poplatků a doplatků nad rámec veřejného zdravotního pojištění, soudní a správní poplatky a škodu nebo nemajetkovou újmu, kterou způsobil Vězeňské službě během výkonu trestu, může k úhradě za poskytnuté zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění a nákupu podle § 23 použít pouze polovinu peněžních prostředků podle odstavce 1 věty první a zbývající část peněžních prostředků může použít jen na úhradu těchto pohledávek; to neplatí pro peníze výslovně zaslané na úhradu nákladů uvedených v odstavci 1 větě třetí*. Dle § 23 odst. 1 téhož zákona *[o]dsouzený má právo nakupovat nejméně jedenkrát týdně v prodejně věznice potraviny a věci osobní potřeby, případně věci pro zájmovou a vzdělávací činnost nebo k realizaci programu zacházení. Nákup se uskutečňuje formou bezhotovostní platby z té části peněžních prostředků, s níž může volně disponovat. Ředitel věznice může upřednostnit před nákupem úhradu nákladů na nezbytné léčivé přípravky, potraviny pro zvláštní lékařské účely, zdravotnické prostředky a doplatky za ně, na zdravotní výkony nehrazené nebo částečně hrazené z veřejného zdravotního pojištění a na regulační poplatky nebo spojených s pořízením nezbytných osobních dokladů*.

[20] Nejvyšší správní soud nesouhlasí s názorem krajského soudu, který kategoricky odmítl vycházet ze závěrů Ústavního soudu vyslovených v nálezu ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1351/16, s tím, že stěžovatel se měl bránit proti postupu exekutora, neboť žalovaná musela exekuční příkaz splnit, aniž by se zabývala zákonností takového postupu. Byť lze spatřovat odlišnost v tom, že v případě posuzovaném Ústavním soudem šlo o přikázání pohledávky, které ve skutečnosti postihovalo důchod odsouzeného, na nějž se vztahuje ochrana nezabavitelné částky při provádění srážek ze mzdy či jiného podobného příjmu, přičemž stěžovatel se zároveň bránil i proti postupu správce daně vykonávajícího daňovou exekuci, nelze odhlédnout od druhé roviny řešené Ústavním soudem, která na danou věc dopadá. Ústavní soud totiž považoval za problematický jak postih důchodu odsouzeného (za takový postup byl zodpovědný správce daně, neboť

vězeňská služba nemohla prověřovat původ přijatých peněž a postarat se, aby nebyla postihována nezabavitelná část příjmu odsouzeného), tak porušení ustanovení § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, jehož dodržování je povinna střežit primárně daná věznice, která spravuje finanční prostředky na účtu odsouzeného. To dal jasně najevo, když uvedl, že věznice je *„povinna při výkonu trestu odnětí svobody postupovat v souladu se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody a toliko v jeho mezích (článek 2 odst. 2 Listiny ve spojení s článkem 4 odst. 4 Listiny). Sama skutečnost, že vykonatelný exekuční příkaz nezohledňuje specifická ustanovení upravující výkon trestu odnětí svobody, věznici takové povinnosti nezbavuje*".

[21] Pokud tedy podle Ústavního soudu nemůže věznice plně vyhovět exekučnímu příkazu, který nerespektuje pravidla stanovená zákonem o výkonu trestu odnětí svobody, je třeba zcela odmítnout argumentaci krajského soudu, podle níž žalovaná blokovala finanční prostředky nacházející se na osobním kontě „O" stěžovatele na základě exekučního příkazu, který musela respektovat a nebyla oprávněna sama posoudit jeho zákonnost. Žalovaná naopak byla povinna vyhovět exekučnímu příkazu pouze v rozsahu, který bude respektovat zákonem stanovené podmínky a kterým nedojde k porušení zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Ochranu stěžovatele proti blokaci a výplatě finančních prostředků na osobním kontě „O" v rozporu s tímto zákonem nelze odepřít s odkazem, že se měl bránit proti postupu exekutora. Jak totiž plyne ze shora citovaného nálezu Ústavního soudu, soudní exekutor (či správce daně vykonávající daňovou exekuci) je odpovědný za dodržování pravidel stanovených pro výkon rozhodnutí, resp. pro exekuci a nemůže obcházet ustanovení zákona určená na ochranu povinného, zatímco věznice je zodpovědná za dodržování pravidel určených v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody. Bránit se v nyní posuzovaném případě proti postupu exekutora, jestliže stěžovatel namítal výlučně porušení tohoto zákona, by tudíž nebylo na místě.

[22] Podle názoru Nejvyššího správního soudu ovšem odkazovaný nález Ústavního soudu nelze vykládat tak, že polovinu finančních prostředků zaslaných na účet odsouzeného je možné použít pouze na úhradu zdravotních služeb nehrazených z veřejného zdravotního pojištění a na nákup potravin a věcí osobní potřeby dle § 23 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, a nelze je tudíž vůbec exekučně postihnout, přestože odsouzený má i jiné neuhrazené dluhy, které se neumořují z poloviny finančních prostředků podle § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Ústavní soud vyslovil nezákonnost postupu věznice za situace, kdy pohledávky vymáhané exekučním příkazem spadaly pod posledně jmenované ustanovení, neboť se jednalo o pohledávky spojené s trestním řízením (náklady trestního řízení a odměna a hotové výdaje přiznané ustanovené obhájkyni). Za této situace věznice porušila zákon o výkonu trestu odnětí svobody, když odsouzenému srážela z účtu prostředky na tyto pohledávky nad zákonem stanovenou hranici jedné poloviny.

[23] Pokud má odsouzený neuhrazené dluhy vyjmenované v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, potom mu věznice polovinu zablokuje k úhradě těchto dluhů, které pak nelze uspokojovat nad rámec takto blokované poloviny finančních prostředků. Říká-li ovšem citované ustanovení, že odsouzený může k nákupům podle § 23 odst. 1 téhož zákona a úhradě zdravotních služeb v takovém případě použít pouze polovinu finančních prostředků přijatých na svůj účet, reflektuje tím toliko skutečnost, že

má-li odsouzený k dispozici nějaké prostředky, zákon jej omezuje v tom, na co je může použít. Neznamená to ovšem, že celá tato polovina prostředků musí být nutně dostupná a vyčerpaná k uvedeným úhradám. V případě exekučního postihu pohledávek osob nenacházejících se ve výkonu trestu odnětí svobody může dojít k jejich plnému zabavení a ochrana těchto osob spočívá v ponechání nezabavitelné části příjmu za účelem uspokojování základních životních potřeb povinného a jeho rodiny. Jiné pohledávky pak nemusí povinnému zůstat k dispozici na nákupy a zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění. Odsouzenému ve výkonu trestu odnětí svobody jsou jeho základní životní potřeby zajišťovány ve věznici, aniž by musel disponovat nějakými finančními prostředky. Není tedy rozumného důvodu vykládat ustanovení § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody tak, že polovina přijatých finančních prostředků musí zůstat odsouzenému plně k dispozici. Polovinu lze použít na úhradu pohledávek stanovených v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody a polovinu, pokud je mu volně k dispozici, může použít jen takovým způsobem, jaký zákon stanoví. Jestliže má však odsouzený další neuhrazené splatné dluhy, které nespadají pod § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, a jeho finanční prostředky podléhají exekuci nařízené v souladu se zákonem, nemohou být odsouzenému k dispozici.

[24] Jestliže tedy pohledávka vymáhaná na základě exekučního příkazu nespadá pod pohledávky jmenované v § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, lze zbylou polovinu finančních prostředků na účtu odsouzeného vyplatit v souladu s exekučním příkazem. Krajský soud se ovšem charakterem vymáhané pohledávky vůbec nezabýval, byť stěžovatel již v žalobě ze dne 9. 6. 2015 uváděl, že vymáhaná pohledávka Všeobecné zdravotní pojišťovny pochází z trestního řízení a v podání ze dne 17. 6. 2015 zopakoval, že pohledávka vymáhaná exekučním příkazem spočívá v úhradě nákladů léčby poškozeného. Stěžovatel sice nepřesně uvedl, že pohledávka pochází z trestního řízení, přestože z exekučního příkazu vyplývá, že exekučním titulem je rozhodnutí soudu v civilním řízení (rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 8. 4. 2008, č. j. 19 C 105/2005 – 208), nicméně tím není vyloučeno, že se může jednat o pohledávku podle § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. O „rozsudkem stanovené škodě nebo nemajetkové újmě způsobené trestným činem“ nemusí rozhodovat pouze soud v trestním řízení, nýbrž o její náhradě může být z různých důvodů rozhodováno v rámci řízení civilního. Půjde ovšem stále o škodu způsobenou trestným činem, o které rozhodl soud, proto se na tento titul rovněž vztahuje § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Správní ani soudní spis neobsahuje rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 8. 4. 2008, č. j. 19 C 105/2005 – 208, z něhož by bylo zřejmé, zda se skutečně jedná o náhradu škody způsobenou trestným činem, pro který se stěžovatel nachází ve výkonu trestu odnětí svobody (dle tvrzení stěžovatele jde o náhradu nákladů na léčbu poškozeného). Tato skutečnost je ovšem pro posouzení žaloby zásadní. Pokud se jí krajský soud vůbec nezabýval, a věc založil na argumentaci shora uvedené, nezbylo Nejvyššímu správnímu soudu, než jeho rozsudek v napadeném rozsahu zrušit.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil ve výrocích III. a IV. a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první, část věty před středníkem s. ř. s.); v něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Krajský soud v dalším řízení

provede důkaz rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 8. 4. 2008, č. j. 19 C 105/2005 – 208, a v souladu se shora vyslovenými závěry posoudí, zda se jedná o exekuční titul, na jehož základě lze provést exekuci na polovinu finančních prostředků, které stěžovateli zbyly na jeho osobním kontě „O“ po zablokování prostředků na úhradu pohledávek podle § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu odnětí svobody jejich převedením na konto „E“. Podle tohoto zjištění následně rozhodne o důvodnosti stěžovatelovy žaloby.

[26] Krajský soud posléze v novém rozhodnutí o návrhu ve věci samé rozhodne také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

[27] Zástupcem stěžovatele byla usnesením krajského soudu ze dne 26. 1. 2016, č. j. 31 A 20/2015 - 87, ustanovena advokátka JUDr. Alena Jirovcová, jejíž odměnu a hotové výdaje podle § 35 odst. 9 s. ř. s. hradí stát. Ustanovené zástupkyni stěžovatele Nejvyšší správní soud přiznal odměnu za jeden úkon právní služby (podání kasační stížnosti) a dále 300 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů v souladu v souladu s § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), celkem tedy 3 400 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. prosince 2017

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu